

Upravičen pa je zahtevati povračilo, če je pogodnik izpolnil brez vednosti, da zakon zahteva za to pravno dejanje vnanjo obliko notarske listine, t. j. če je izpolnil iz pomote.

Dosledno ima torej zakonski, ki je dal svojemu zakonskemu družétu denarja kot posojilo brez notarskega pisma, pravico zahtevati, da mu dolžnik vrne kot posojilo prejeto vsoto.

Tožiti pa ne more za posojilni znesek iz naslova posojilne pogodbe (§ 983. obč. drž. zak.), ampak po smislu § 1435. obč. drž. zak., ker je minil pravni razlog, da bi obdržal prejeto vsoto.

Istotako pa tudi ne more oni zakonski, ki je vrnil svojemu družétu brez notarski zabeležene pobotnice v posojilo prejeto znesek, zahtevati povračila.

Tako je moči tudi priženilo, ki se je izplačalo brez notarske listine, s tožbo po smislu § 1435. obč. drž. zak. tirjati nazaj, ne gledé na to, da toženec, ki mu je tožitelj po zakonu (§ 1220. obč. drž. zak.) zavezan dati priženilo, ugovarja, da je priženilo vsaj v zakonito odmerjenem znesku veljavno, in da je dolžan vrniti le znesek, ki presega zakonito določeno vsoto (§ 1220. obč. drž. zak.). To se da dosledno sklepati iz določil, ki jih zakon ustanavlja za podaritve po smislu §§ 944., 950., 951., 953. in 954. obč. drž. zak. Lahko torej trdimo, da zapoved § 1432. obč. drž. zak. v obče ne vpliva na določbo zakona z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak.

St. V.

Kdo razsoja, kadar nastane vprašanje, če je kateri pot javen, in na kaj se je pri razsodbi ozirati?

Vprašanje, kateri poti so javni in kateri ne, postaja od dne do dne važnejše. Temu se ni čuditi, če pomislimo, da mora zemljiški posestnik pri sedanjih gospodarskih razmerah dobro porabiti vsak košček zemlje, ako si hoče pridobiti toliko, kolikor potrebuje za svoj obstanek. Vsaka pot, katera drži čez njegovo njivo, njegov travnik, mu je le rada odveč. Želeč, da bi prostor, katerega zavzema pot, porabil v svojo korist, stavi hoji in vožnji

po njem vse mogoče zapreke in ga hoče odpraviti na ta način. Preprirov zastran potov je zaradi tega vedno več, pa tudi iz poprejšnjih časov je dovolj vzrokov za to. Pri napravi katastra odmerili so vse steze in pote občinam; na lastninske pravice se pri tem niso dosti ozirali. Ravno tako so v mnogih slučajih ravnali površno, ko so narejali nove zemljiške knjige. Potrdilo županovo je prav dostikrat zadostovalo, da so pote vpisali za javne, oziroma občinske pote; redkokrat so zaslišali mejaše in druge deležnike, katere je gotovo zanimala stvar.

Pri takih razmerah morebiti ni odveč, ako razložimo na kratko, kdo da razsoja, če nastane vprašanje, je li ta ali ona pot javna ali ne.

Ker mora občina po določilu §. 28. občinskega reda za Kranjsko in po smislu §. 16. zakona z dne 5. marcija 1873, dež. zak. št. 8, v svojem področji skrbeti za vzdrževanje občinskih cest in potov ter za varno in lahko občevanje po njih, in ker je torej nje posel, da ukrene vse, kar pospešuje promet in odpravlja vse zapreke varnemu in lehkemu občevanju: zato ni dvoma, da pristoji a v t o n o m n i m oblastvom razsoja o javnosti potov. V tem smislu postopajo sedaj splošno, v tem smislu razsoja tudi upravno sodišče. V prvi inštanci je torej pristojen na Kranjskem občinski odbor, v drugi in zadnji inštanci pa deželni odbor. Isto velja za druge kronovine; le po onih deželah, koder imajo tudi okrajne zastope, razsojajo ti v drugi, deželni odbor pa v tretji in zadnji inštanci. — Da se okrajnim cestnim odborom ta pristojnost ne more pripoznati, izhaja iz tega, ker ti odbori niso med občino in deželnim zborom, oziroma deželnim odborom, više avtonomne inštanice, kakor na primer okrajni zastopi, ampak oblastva, katerim je odkazano po zakonu z dne 5. marcija 1873, dež. zak. št. 8, v cestnih rečeh posebno, natanko določeno področje.

Na kaj se je ozirati pri razsodbah, je li kaka pot javna ali ne? —

Kakor po smislu §§ 287. in 288. obč. drž. zak. o javnih rečeh le tedaj lahko govorimo, če so pripuščene vsem državljanom, oziroma občanom, v porabo, takisto imajo tudi poti le tedaj javen značaj, če občinstvo tudi splošno in v resnici po njih vozi in hodi ne glede na voljo kake osebe, posebno ne na voljo posestnika

dotičnega zemljišča, po katerem so narejeni. Če nastane torej vprašanje, je li to ali ono pot smatrati za javno, treba najpoprej določiti, če rabi občinstvu ta pot za pot uže od nekdanj splošno ali ne. To je včasih lahko določiti, v mnogo slučajih je pa treba jako temeljitih pozvedeb. Stvar je tu ista, katera pri določitvi običajnega prava. Pri običajnem pravu se mora nadaljevati običaj, tukaj pa raba pota neko dobo, če hoče imeti tako nadaljevanje sploh kak posledek. Pot ne sme rabiti samo posameznim osebam, posameznim obitelim, ampak sploh občinstvu. Kako dolgo da mora to trajati, ne dá se določiti splošno, ravno tako ne, kakor pri običajnem pravu ona doba, katero se mora običaj nadaljevati, da nastane iz njega običajno pravo. Tu in tam treba, da preide navada ali običaj tako rekoč v meso in kri občinstvu. Če vsakdo, ki se mu nameri, da rabi dotično pot, to pot tudi rabi, ne meneč se za kako dovolitev, ker si misli, da rabijo to pot tudi vsi drugi, lahko rečemo, da je ta pot javna pot. Kaka dokazila so potrebna v to, odvisno je od posameznega slučaja; a večinoma je mogoče določiti to okolnost po izjavah pametnikov.

Razen tega se je ozirati na lego dotičnega pota. Za razsodbo ni enako, če veže pot vas z vasjo ali če drži do posameznih hiš, če pelje do njiv le enega gospodarja ali pa na vaško polje. Pomisliti je nadalje, če potrebujejo pota stanovniki posameznih hiš ali cele vasi, kdo da je pot ali cesto do sedaj posipal ali sicer vzdrževal, kdo da je narejal in popravljaj kake mostove po njej. Tako ne bo mogoče smatrati poti čez travnik, katero gospodar edin potrebuje in vzdržava, in ki se s travnikom morebiti tudi končava, za javno pot. Umestno je, da se pri dotičnih obravnavah tudi določi, ali je prepirna pot v katastralni mapi narisana, ter tudi, če je po vsebini zemljiške knjige javna pot ali pa lastnina tega ali onega posestnika.

Kar se tiče razsodbe same, naj nje vsebina konstatuje samo dejanske razmere; izreče naj torej razsodba, da je smatrati dotično pot z ozirom na nje lego, dosedanjo rabo, prometno važnost in glede na druge okoliščine za javno pot ali nejavno. Razsojati pri razpravi o ugovorih, da je ozemlje, katero zavzema cesta, lastnina tega ali onega, pač ne kaže, ker upravnim oblastvom sploh ne pristoji razsojati niti o lastninski pravici niti o tem, ali

je katero zemljišče prosto služnosti. Ampak prepustiti je dotičniku, naj dokaže sodnim potem, da je res lastnik zadevnega ozemlja, ter tudi, da v to njegovo pravico ne zasekavajo nikake služnosti. V tem smislu govore tudi dosedanje razsodbe upravnega sodišča.*)

Mogoče je, da izteče razsodba rednega sodnika ugodno za tožnika. V tem slučaju mora pač občina, kar je potrebno, ukreniti, da se razsvoji ozemlje, katero zavzema cesta, na podlogi dotičnih zakonitih določil (§ 365. obč. drž. zak., dvorni dekret z dne 2. maja 1818, št. 2173., zbirka političnih zakonov zv. 46., št. 42. in § 26. zakona z dne 5. marcija 1873, dež. zak. št. 8.)

Rr.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Poškodbe v ožjem pomenu.

Pri poškodbah v ožjem pomenu ima sodni zdravnik nalog, da določi orodje, s katerim je bila poškodba storjena, in da vrhu tega poškodbo označi po smislu kazenskega zakona, oziroma kazenskega postopnika.

A. Določitev orodja, s katerim je bila poškodba storjena.

Z ozirom na kakovost orodja razločujemo poškodbe proizvodene:

- I.) s topim ali toporobatim orodjem,
- II.) z rezalnim orodjem (ureznine¹⁾ in mahnine²⁾),
- III.) z bodečim orodjem (ubodline³⁾ in
- IV.) s strelnim orodjem (streline⁴⁾).

*) Budwinski: Erkenntnisse des k. k. Verwaltungsgerichtshofes, Nr. 20, 2506, 2047.

¹⁾ *Schnittwunde.*

²⁾ *Hieb- und Schlagwunde.*

³⁾ *Stichwunde.*

⁴⁾ *Schusswunde.*